

Isticmaalida kalkulyarisku waxay ilmahaaga ka caawimi karaan tirabarshada.

Isticmaalida kalkular si loogu cayaaro namburada

Marka carruurta yaryari ku cayaarto kalkulyarka waxay bartaan inay aqoonsadaan tirada ku taal barta namburada. Waxay ogaadaan markay riixaan nambur inuu ka muuqanayo shaashada.

Carruurta waxay geliyaan namburo sida da'dooda, nambarka telefoonka, nambara aad u badan sida hal milyan iyo namburada sii yaraanaya (kor ka soo tirinta laga bilaabay 10 ilaa 0).

Isticmaalida kalkulyarka si loo sahamiyo astaanta nambarka

Si aad Hal hal ugu tiriso riix

$$1 + = = =$$

Si aad Laba-laba ugu tiriso riix

$$2 + = = =$$

Fadlan ogsoonow kalkulyatoriska waaweyn qaarkood in laga yaabo inay u shaqeeyaan si sidaan ka duwan.

Ku fiiri ilmahaaga aragna in namburada ku yaal shaashadu bataan. Weydii ilmahaagu inuu joojiyo oo saadaaliyo nambarka soo socda. hubi si aad u hesho.

Weydii ilmahaaga inay u sheegaan namboradu siday ugu yaalliin shaashada. Carruurta qaarkeed ayaa jecel ku qorida nabarada laynka dheer ee warqada. Waxay raadin karaan astaan.

Ku tijaabi ka soo tirinta nambur badan sida ka soo bilaabida 16 una tiri labalabo.

Hadda isku day gadaal u tirinta kana soo bilaw 20 laba labana ka goo.

$$20 - 2 = = =$$

Isticmaalida kalkulyarka si loogu tiriyo inta shey?

Tiri garangaraha baabuurta adoo afar-afar u tirinaya. Tiri nambarka indhaha qoyska adoo u tirinaya hal-hal, laba-laba. Weydii: *Ma heshay isla tiradii labada jeerba?* Tiri si aad ula socoto inta la kala leeyahay cayaarta.

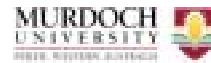
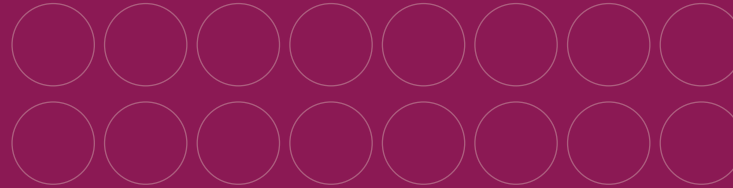
Haddii aad jeclaan lahayd inaad ogaato intaas ka badan.....

- La xiriir dugsiga agtaada ah ama la hadal ilmahaaga macalinkiiisa
- Ka fiiri websaytka isticmaalna erayadaan waaweyn si aad u raadiso: numeracy, number sense, mathematical games, number, chance iyo data

Ooraalkaani wuxuu ku jiraa internetka websaytka:
www.dest.gov.au/schools/publications/indexhtm
iyo

www.gu.au/schoolscls/clearinghouse/

Koobiya intaas ka badan oo qoraalkaana waxaa laga dalban karaa: **The Clearinghouse for Literacy and Numeracy Research (Hayada Cilmibaarista Farbarashada iyo Tirabarashada)** Tel: 07 3875 5703

Ooraalkaan waxaa kharajkiisa bixisay Dawlada Australia taas oo qayb ka ah ballanqaadkeeda wanaajinta natijada tirabarashada dhamaan ardada.

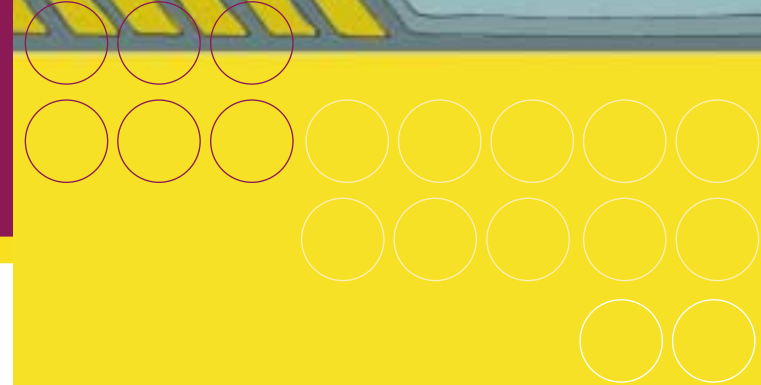
Australian Government
Department of Education, Science and Training

SANADAHA HORE EE DUGSIGA HOOSE

Tirabarashada:

Qoysaska wadajirka uga wada shaqaynaya

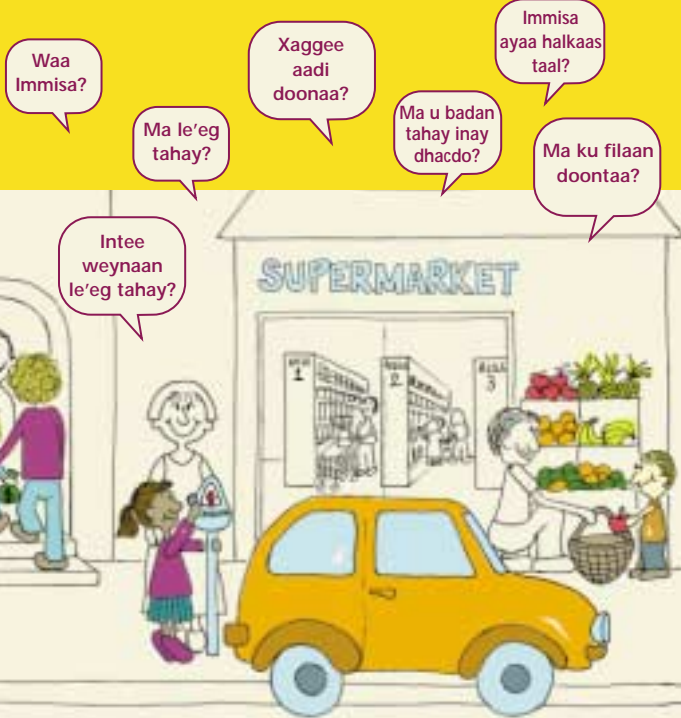
fursaduhu meel kasta waa ka jiraan

Maxaan uga jeednaa Tirabarshada?

Carruurto waxay yeeshaan xirfada tirabarashada markay u isticmaalaan fikrada xisaabaadka xaalladahooda maalmeed.

Waxay bilaabaan inay macna ka sameeyaan xaalladahaan iyagoo weydiinaya su'aallo sida:

Ma caawimi karaan qoysasku?

Haa!

Waxaa laga yaabaa inaad dareento in xisaabaadka lagu sameeyo dugsigu ka duwan yihiin sida lagu soo baray, ama xisaabtu aanay ahayn maadada aad ugu jeclayd. Waxaase laga yaabaa inaad ilmahaaga weli siyaabo badan u caawimi karto.

Macluumaadka soo socda ayaa kaa caawimi doona inaad carruurta ka caawinto barashada iyo jeclaanta isticmaalida fikradaha xisaabaadka waxqabadka maalmeed.

Qoysasku way caawimi karaan iyagoo:

Ka jawaabaya fikradaha ilmahoodu...

- iyagoo dhegaysanaya, kalana hadlayo wixii ku saabsan nambarka, qaabka iyo baaxada sheyga, masalan, cayaarta, dhismaha, sawirida, jabaqda iyo sheekooyinka
- Weydiinaya su'aallahaan oo kale:

U tilmaamida...

- nambarada magaasiinada, buugaagta, calaamadaha, alaabo iyo nambarka taarikada gaariga
- sida nambaradaani nooga caawimaan inaan hello waxyaallo, in aan ogaano intay yihiin, inaan ogaano immisa iyo ogaanta midkuu yahay

Raadinta fursadaha meesha carruurto ka helli karaan....

- kala saaraan, isuduwaan, oo tiriyaan waxyaalla isku jira sida dharka, tooyiska, bugaagta, shells-ka dhagaxyada, iyo shumuca loo isticmaalo xuska dhalashada
- kala doorashada waxyaalla kala duwan qaababka iyo xajmiga si loogu isticmaalo ku cayaarid iyo xalinta su'aallo
- ka qaybgli qorshaynta iyo hindisida waxay dhisayaan sida guri yaryar oo lagu dhuumaalaysto, shey wax loo ekaysiiyeyi iyo qalcadaha ciida laga sameeyo

Sidee dugsiyada iyo qoysasku u wada shaqayn karaan?

La hadal ilmahaaga macalinka iyo wixii ku saabsan tirabarashada guriga iyo dugsiyada lana socodsii wixii dareen ah ee aad ka qabto iyaga.

Weydii macalinka sida aad uga caawimi karto barnaamijka xisaabta ee fasalka.

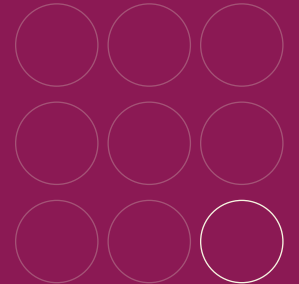
Caawin ilmahaaga si uu u jeclaado xisaabaadka ay ku sameeyaan dugsiyada adoo si dhiirrigelin ah ugala hadlaya markay guriga keenaan xisaabta.

Kaalme Macalinka/dugsiyada adoo tegaya fadhiga waalidka iyo adoo waqtigaaga ku tabarucaya ama kaalmaynaya.

Raadi sida xisaabaadku isu bedeleen intii ka dambaysa waqtigaagii dugsiyada.

Raadi sida ilmahaaga u isticmaalo kalkulaytarka.

Caawin ilmahaaga si ay u qorsheeyaan inta lacag ah ee ay u baahan yihiin si ay qado u gataan ama dibad bax u aadaan. Masalan, weydii inay qoraan inta lagu dalbanayo. Weydii inay hubiyaan inay haysataan lacag ku filan.

Liistada waxa la samaynayo

Qoysasku waxay raadin karaan fursado ay ku tilmaamayaan kagana jawaabayaan fikrada tirabarashada ee carruurta. halkaan waxaa ku yaal masaalo:

Safarka:

Ku cayaarida cayaaro (games) marka lagu safrayo gaariga sida: *aan tirino dhamaan baabuurta buluuga ah oo aan aragno intaynu socono...*

Marka ilmahaagu ku weydiyo: *Immisa ayey qaadanaysaa in halkaa lagu tago?* Waxaad kaga jawaabi kartaa: *waxay qaadanaysaa in le'eg inta lagu tago dugsiga, ama lagu daawado cayaarta dugsiga iwm.*

Marka la istaago maxadada shidaalka weydii: *immisa jallaato ayaan u baahanahay inaan gadano? Ma haysanaa lacag ina ku filan oo aan ku gadano? Immisa ayaa shidaalku nagu kalifayaa?*

Dibad baxa:

Marka aad banaanka ugu baxayso socod tus namborada guriga weydiina ilmahaaga: *Maxaad u malanaysaa inuu guriga ku xigaa noqonayo? Ma wuxuu noqonayaa kisi mase dhaban?*

Marka aad go'aan ka gaarayso waxa la gashanayo ka hadal jawiga. weydii: *Maanta ma u badan tahay in roob dayo?*

Guriga

Markaad cayaarayso kumbuyuutarka cayaaraha (gameska) weydii: *Sidee ku ogaanaysaa dhinaca la aadayo?*

Marka laga hadlayo barnaamijka TV-ga weydii: *Waa waqtigeed? Waqtigeed ayaa barnamijku bilaabmayaa? Immisa ayuu soconayaa? Ma haysanaa waqti aan ku akhrino buuggaan inta aanu bilaabman?*

Marka la diyaarinayo cuntada weydii ilmahaaga go'aan ka gaarida inta raashin loo diyaarinayo qoyska oo dhan. Waxaad weydiin kartaa: *ma ku filan tahay in qof walbaa hello mid?*

Liistada waxa la samaynayo

Qoysasku waxay raadin karaan fursado ay ku tilmaamayaan kagana jawaabayaan fikrada tirabarashada ee carruurta. halkaan waxaa ku yaal masaalo:

Safarka:

Ku cayaarida cayaaro (games) marka lagu safrayo gaariga sida: *aan tirino dhamaan baabuurta buluuga ah oo aan aragno intaynu socono...*

Marka ilmahaagu ku weydiyo: *Immisa ayey qaadanaysaa in halkaa lagu tago?* Waxaad kaga jawaabi kartaa: *waxay qaadanaysaa in le'eg inta lagu tago dugsiga, ama lagu daawado cayaarta dugsiga iwm.*

Marka la istaago maxadada shidaalka weydii: *immisa jallaato ayaan u baahanahay inaan gadano? Ma haysanaa lacag ina ku filan oo aan ku gadano? Immisa ayaa shidaalku nagu kalifayaa?*

Dibad baxa:

Marka aad banaanka ugu baxayso socod tus namborada guriga weydiina ilmahaaga: *Maxaad u malanaysaa inuu guriga ku xigaa noqonayo? Ma wuxuu noqonayaa kisi mase dhaban?*

Marka aad go'aan ka gaarayso waxa la gashanayo ka hadal jawiga. weydii: *Maanta ma u badan tahay in roob dayo?*

Guriga

Markaad cayaarayso kumbuyuutarka cayaaraha (gameska) weydii: *Sidee ku ogaanaysaa dhinaca la aadayo?*

Marka laga hadlayo barnaamijka TV-ga weydii: *Waa waqtigeed? Waqtigeed ayaa barnamijku bilaabmayaa? Immisa ayuu soconayaa? Ma haysanaa waqti aan ku akhrino buuggaan inta aanu bilaabman?*

Marka la diyaarinayo cuntada weydii ilmahaaga go'aan ka gaarida inta raashin loo diyaarinayo qoyska oo dhan. Waxaad weydiin kartaa: *ma ku filan tahay in qof walbaa hello mid?*

Liistada waxa la samaynayo

Qoysasku waxay raadin karaan fursado ay ku tilmaamayaan kagana jawaabayaan fikrada tirabarashada ee carruurta. halkaan waxaa ku yaal masaalo:

Safarka:

Ku cayaarida cayaaro (games) marka lagu safrayo gaariga sida: *aan tirino dhamaan baabuurta buluuga ah oo aan aragno intaynu socono...*

Marka ilmahaagu ku weydiyo: *Immisa ayey qaadanaysaa in halkaa lagu tago?* Waxaad kaga jawaabi kartaa: *waxay qaadanaysaa in le'eg inta lagu tago dugsiga, ama lagu daawado cayaarta dugsiga iwm.*

Marka la istaago maxadada shidaalka weydii: *immisa jallaato ayaan u baahanahay inaan gadano? Ma haysanaa lacag ina ku filan oo aan ku gadano? Immisa ayaa shidaalku nagu kalifayaa?*

Dibad baxa:

Marka aad banaanka ugu baxayso socod tus namborada guriga weydiina ilmahaaga: *Maxaad u malanaysaa inuu guriga ku xigaa noqonayo? Ma wuxuu noqonayaa kisi mase dhaban?*

Marka aad go'aan ka gaarayso waxa la gashanayo ka hadal jawiga. weydii: *Maanta ma u badan tahay in roob dayo?*

Guriga

Markaad cayaarayso kumbuyuutarka cayaaraha (gameska) weydii: *Sidee ku ogaanaysaa dhinaca la aadayo?*

Marka laga hadlayo barnaamijka TV-ga weydii: *Waa waqtigeed? Waqtigeed ayaa barnamijku bilaabmayaa? Immisa ayuu soconayaa? Ma haysanaa waqti aan ku akhrino buuggaan inta aanu bilaabman?*

Marka la diyaarinayo cuntada weydii ilmahaaga go'aan ka gaarida inta raashin loo diyaarinayo qoyska oo dhan. Waxaad weydiin kartaa: *ma ku filan tahay in qof walbaa hello mid?*

Liistada waxa la samaynayo

Ku dhiirigeli ilmahaaga inay ku weydiyaan su'aallo si ay uga caawinto dareenka xaalladahooda maalmeed?

Immisa ayaa halkas taal?

Ma ku filnaan doontaa?

Intee weynaan le'eg tahay?

Xaggee aadayaa?

Maxaa dhacaya haddii?

Ma u badan tahay inay dhacdo?

Sidee ku ogaatay in?

Waa Immisa?

Ma le'eg tahay?

Maxay u dhacday?

Liistada waxa la samaynayo

Ku dhiirigeli ilmahaaga inay ku weydiyaan su'aallo si ay uga caawinto dareenka xaalladahooda maalmeed?

Immisa ayaa halkas taal?

Ma ku filnaan doontaa?

Intee weynaan le'eg tahay?

Xaggee aadayaa?

Maxaa dhacaya haddii?

Ma u badan tahay inay dhacdo?

Sidee ku ogaatay in?

Waa Immisa?

Ma le'eg tahay?

Maxay u dhacday?

Liistada waxa la samaynayo

Ku dhiirigeli ilmahaaga inay ku weydiyaan su'aallo si ay uga caawinto dareenka xaalladahooda maalmeed?

Immisa ayaa halkas taal?

Ma ku filnaan doontaa?

Intee weynaan le'eg tahay?

Xaggee aadayaa?

Maxaa dhacaya haddii?

Ma u badan tahay inay dhacdo?

Sidee ku ogaatay in?

Waa Immisa?

Ma le'eg tahay?

Maxay u dhacday?

